

Polecenia podsumowujące

1. Wymień najważniejsze zabytki literatury polskiego średniowiecza.
2. Przedstaw najważniejsze zabytki architektury romańskiej i gotyckiej w Polsce.
3. Opisz wpływ cywilizacji łacińskiej na powstanie polskiej kultury.

Zakony

Benedyktyni – od XI w.
Cystersi – od XII w.
Franciszkanie – od XIII w.
Dominikanie – od XIII w.

Szkolnictwo

- Szkoły parafialne, przykatedralne i kolegiackie.
- Nauka w języku łacińskim.
- Siedem sztuk wyzwolonych.
- Uniwersytet w Krakowie – uczelnia kształcąca żaków z całej Europy.

Polska szkoła prawa narodów

Utworzenie wydziałów prawa na uniwersytecie w Krakowie.
Doradzanie władcy w sprawach międzynarodowych przez urzędników i dyplomatów wykształconych na uniwersytecie krakowskim.
Uformowanie się w XV w. oryginalnej myśli prawnej nazwanej później polską szkołą prawa narodów.
Najwybitniejsi przedstawiciele – Stanisław ze Skarbimierza oraz Paweł Włodkowic. Ich teorie miały duży wpływ na rozwój prawa międzynarodowego.
Prekursorzy tolerancji wyznaniowej.

Literatura

Pierwsze utwory literackie o charakterze hagiograficznym, XI w.
Księga henrykowska – pierwsze zdanie zapisane w języku polskim, XIII/XIV w.
Przewaga tematyki religijnej.

Kronikarstwo

- Gall Anonim – *Kronika polska*, pierwsza połowa XII w.
- Wincenty Kadłubek – *Kronika polska*, XII/XIII w.
- Janko z Czarnkowa, *Kronika*, XIV w.
- Jan Długosz – *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, XV w.

Architektura i sztuka

Romańska

- opactwo benedyktynów w Tyńcu
- kolegiata w Tumie
- Drzwi Gnieźnieńskie
- kolumny w Strzelnie

Gotycka

- bazylika Mariacka w Krakowie
- Dom Kopernika w Toruniu
- ratusz we Wrocławiu
- bazylika Mariacka w Gdańsku
- ołtarz Wita Stwosza w bazylice Mariackiej w Krakowie

Polska w kręgu cywilizacji łacińskiej

Język łaciński nośnikiem kultury średniowiecznej.
Duchowni fundamentem administracji młodego państwa.
Kształcenie nowych świeckich elit.
Wzmocnienie pozycji Polski na arenie międzynarodowej.
Rozwój architektury i piśmiennictwa.

Polecane publikacje

Tadeusz Chrzanoski, *Sztuka w Polsce. Od Piastów do Jagiellonów*, Warszawa 2008.

Kultura Polski średniowiecznej XIV–XV w., pod red. Bronisława Geremka, Warszawa 1997.

